

De Journalist

Magazine van de VVJ

België-Belgique
P.B.
8900 IEPER 1
3/8136

Afgiftekantoor Ieper

Dossier: Blik in-geblikt

Ombudsman voor de Journalistiek Filip Voets: interview

Mens achter het nieuws: Guy Tegenbos

Ex-hoofdredactie Kanaal 3 naar de rechtbank

Opinie Paul Huybrechts: het (on)gelijk van Vanspauwen

Inhoud

Van de redactie

Argwaan over Mediargus **3**

Actueel

Ontslag hoofdredactie Kanaal Drie voor de rechtbank **4**

Scheef bekeken

Auteursrechten blijven voor beroering zorgen **5**

KUL-thesis: 'Te veel journalisten schenden privacy'

Dossier: Blik in-geblikt

Blik weet het niet meer **6**

Gust Verwerft heeft wel nog zijn eigen website **7**

Mariena Dewulf, hoofdredacteur Zondagsblad & TV-Gids **8**

Bruno Vanspauwen: 'Vlaming houdt niet van extremen' **9**

Gents onderzoek naar medische berichtgeving in Blik **10-11**

Interview Flip Voets

De eerste Vlaamse Ombudsman voor de Journalistiek **12-13**

Oude Raad voor Deontologie sluit de boeken **13**

Mens achter het Nieuws Guy Tegenbos

'Mijn intellectuele onafhankelijkheid is me heilig' **15**

Opinie Paul Huybrechts

Nemen journalisten de journalistiek te ernstig ? **16-17**

Onder Embargo

19

Foto: Johan Van Cutsem

Magazine van de Vlaamse
Vereniging van
beroepsjournalisten (VVJ)

Coördinatie

Pol DELTOUR en
Luc STANDAERT

Vaste medewerkers

Jan BACKX,
Kim DUCHATEAU,
Marleen FRANSEN,
Wout PITTOORS,
Johan VAN CUTSEM,
Kris VANDERHAEGEN,
Luc VANHEERENTALS

Redactiesecretariaat en abonnementen

Lisbeth Moons
Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155
1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
avbb@journalist.be

Publiciteitsregie

Laurent COPPENS
E-mail laurent.coppens@euronet.be

Lay-out & druk

Drukkerij Deman nv
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Lid van de Unie van Uitgevers van de
Periodieke Pers

Argwaan over Mediargus

Het was maar een klein berichtje in de kranten van begin augustus, ook al ging het over henzelf: volgens de recentste CIM-cijfers is de verkoop van Vlaamse kranten op een jaar tijd met 3 pct. achteruit gegaan. In het tweede kwartaal van 2002 werden in Vlaanderen gemiddeld 958.230 dagbladen gelezen, dat is 2,9 procent minder dan in dezelfde periode van 2001. Die CIM-cijfers zijn niet uit de lucht gegrepen, al was het maar omdat ze gebaseerd zijn op eigen aangiften van de dagbladuitgevers. Alleen Het Laatste Nieuws en De Morgen gaan voor de onderzochte periode tegen de dalende tendens in. Voor Het Volk en de Financieel-Economische Tijd is de achteruitgang het grootst: meer dan 10 procent.

De mare komt op het moment dat de Vlaamse uitgevers, met financiële steun van de Vlaamse overheid, volop aan het investeren zijn in het project Mediargus. Information professionals die de digitale persdatabank www.mediargus.be nog niet hebben bezocht, moeten dit dringend gaan doen. Het systeem laat gebruikers toe om - tegen betaling maar voor het overige met de gekende eenvoudige muisklikken - alle mogelijke artikelen te ontvangen of op te zoeken. In het archief zitten inmiddels alle Vlaamse kranten, alle Nederlandse kranten, de Belga-telexen, en magazines zoals Knack, Trends en binnenkort ook Humo en Menzo.

De Vlaamse uitgevers proberen nu al geruime tijd het aanbod van Mediargus te maximaliseren door al hun journalisten te dwingen hun auteursrechten onverkort aan hen over te dragen. Op die manier kan Mediargus ongehinderd al die artikelen commercialiseren. Dat steekt, omdat hier geen enkele extra vergoeding voor de journalisten tegenover staat. Zeker voor free-lance journalisten vormen die opgedrongen overdrachten van auteursrechten een bittere pil. Daar komt nu de vraag bij of Mediargus op termijn ook niet de dagblad- en magazinesector als zodanig verder de dieperik in dreigt te duwen? Vooral van het bedrijfsleven kan gevreesd worden dat het papieren abonnementen snel door digitale trekkingsrechten op www.mediargus.be zal inwisselen.

Om al die redenen wordt het hoog tijd dat de journalisten zelf eindelijk nauwer betrokken worden bij operaties als deze. Ooit was er een tijd dat de Journalistenbond AVBB de sociale verhoudingen in de dagbladpers collectief regelde met de dagbladuitgevers, tot het die laatsten behaagde dat sociaal overleg op te blazen. Meer dan ooit is er vandaag nood aan een herlancering van dat overleg. Het zou de Vlaamse overheid sieren - zeker nu zij zelf zo zwaar in Mediargus investeert - om de krantenbazen hier eens krachtig op te wijzen.

Pol Deltour

Foto: Johan Van Cutsem

Ontslag hoofdredactie Kanaal Drie voor arbeidsrechtbank

Het ontslag van de nagenoeg volledige redactie van Kanaal 3 in het voorjaar blijft nog even op de agenda. Vorige maandag nam de arbeidsrechtbank van Dendermonde kennis van de vordering die de voormalige hoofdredactie van de Oostvlaamse zender (regio Aalst/Dendermonde/Sint-Niklaas) heeft ingediend.

Pol Deltour

Volgens ex-hoofdredacteur Swa Collier en zijn voormalige adjunct Mark Goris schendt hun ontslag enkele hoogst elementaire rechts- en fatsoenregels. Er ging geen enkel serieus gesprek aan vooraf, laat staan een ernstige evaluatie. In een onderhoud van nauwelijks 84 seconden kregen Collier en Goris te horen dat ze niet langer welkom waren bij Kanaal 3. Samen met hen vlogen nog drie journalisten, de nieuws-anchors Tine Slosse en Jessie De Caluwé, een redactiebediende en een ploeg cameramensen en technici aan de deur. Een en ander gebeurde vlak na de overname van Kanaal 3 door de Regionale Uitgevers Groep (RUG). Die wilde het zo te zien over een heel andere boeg gooien dan de toenmalige exploitant, Roularta Media Groep (RMG), totdusver had gedaan.

Wat hun ontslag extra pijnlijk maakt, is volgens Collier dat er geen enkel financieel of zelfs moreel bedankje af kon. De VZW ADS Kanaal 3, de officiële werkgever, maakt daarbij listig gebruik van het argument dat de arbeidsovereenkomsten van de journalisten van bepaalde duur zouden zijn geweest. Een gevolg, zegt de werkgever, van het feit dat de zendvergunning voor de regionale omroep zelf telkens beperkt wordt in de tijd. De voormalige hoofdredactie van haar kant verzet zich tegen die interpretatie, en dringt aan op een behoorlijke opzeggingsvergoeding.

De ontslagen redactieploeg is intussen vervangen door een vijftal nieuwe journalisten, omzeggens allemaal pas afgestudeerde prille twintigers. Onder leiding van de ook al nieuwe hoofdredacteur Olivier Van Raemdonck

(ex-VTM) en programmadirecteur Jan Smekens, moeten zij Kanaal 3 een nieuw élan geven. Nieuwe eigenaar RUG wil van Kanaal 3 een experiment maken voor interactieve televisie.

Persyn/WTV

Ondertussen is nog een andere gewezen hoofdredacteur aan het procederen tegen een regionale zender: Johan Persyn tegen WTV, de omroep van Zuid-West-Vlaanderen. Persyn, die in de lente van 2000 ontslagen werd, voert onder meer aan dat er nooit een voorafgaand advies van de Redactieraad bij WTV werd uitgebracht, zoals het redactiestatuut nochtans voorschrijft.

De arbeidsrechtbank van Kortrijk kwam op 23 mei jl. ook tot die vaststelling, maar betwist dat dit gegeven invloed had op het ontslag. Persyn van zijn kant stelt dat het niet vragen van het advies hem wel degelijk kansen ontnomen heeft om het ontslag tegen te gaan. "Er was een zeer grote kans dat de bevoegde organen van de VZW niet tot ontslag zouden overgegaan zijn indien de Redactieraad zich tegen dit ontslag had verzet", voert hij aan voor het Gentse arbeidshof, waar de zaak momenteel dient in hoger beroep. Persyn, momenteel hoofdredacteur van 4FM, vordert een aanzienlijk hogere verbrekingsvergoeding dan hij bij zijn ontslag van Roularta-zender WTV kreeg.

scheef bekeken

"De journalisten die de meeste kritiek hebben op mijn beslissing zijn geen communautaire relschoppers. Het gaat veeleer om viscerale pacifisten die eerlijk zijn maar ook naïef en gevaarlijk. Ik ben ervan overtuigd dat ik mij ethisch meer op mijn gemak voel dan zij."

(Minister van Buitenlandse Zaken Louis Michel naar aanleiding van de Belgische levering van wapens aan Nepal en de kritiek hierop in de pers - De Morgen van 27.08.2002)

"De snelheid van de moderne journalistiek dwingt de meeste media ertoe om in een boog om het nieuws heen te lopen en in het voorbijgaan een snapshot te maken of een verslag te plegen. Ook de journalistieke hogepriesters en de redactionele levieten die graag anderen de levieten lezen, worden door de nieuwsdruk weggelokt naar steeds nieuwe nieuwsfeiten. De gekwetste blijft achter op de weg. De cameraman denkt aan zijn beeld, niet aan de afgebeelde."

(Mark Van de Voorde, hoofdredacteur Kerk en Leven, editie van week 35)

"Te vrezan valt dat de zaak-Van Noppen een zwakke voorafspiegeling was van wat het proces-Dutroux straks dreigt te worden. Alle betrokkenen zullen daar hun verantwoordelijkheid moeten nemen: het hof, het

openbaar ministerie, de pers en de advocatuur. Dit land heeft nood aan recht en het gevoel dat recht werd gedaan. Niet aan een showproces."

(Peter Vandermeersch, hoofdredacteur De Standaard, editie van 6.09.2002)

"Radio en televisie hebben onder andere de geruststellende rol van de bode overgenomen die in vroegere eeuwen de dorpen langsging met nieuws. Alleen is het territorium waarover we bericht krijgen dermate groot geworden dat het geruststellende van de informatie soms een tegengesteld effect heeft. Er is zoveel nieuws en het is zo erg en zo continu dat we het niet kunnen behappen. Daarom vind ik integriteit in de berichtgeving heel belangrijk, daar kan ik niet genoeg op hameren. Je moet niet doen alsof jij alleen aan het uitsturende eind van de informatie zit en de ontvanger van je bericht er niet zou zijn. Je moet nederig zijn en heel goed weten hoe belangrijk televisie voor heel veel mensen is. Je moet bedacht zijn voor de emoties die programma's kunnen teweegbrengen en als je fouten hebt gemaakt moet je die toegeven en er proberen uit te leren."

(Christina von Wackerbarth, algemeen directeur televisie en COO van de VRT - De Morgen van 31.08.2002)

Auteursrechten blijven voor beroering zorgen

Pol Deltour

In enkele Vlaamse persbedrijven kregen freelance-journalisten en dito fotografen de afgelopen weken contractsvoorstellen onder de neus geduwd tot complete overdracht van al hun auteursrechten aan de uitgever voor wie ze werken. Vooral bij de zowat 300 zelfstandige medewerkers van de Regionale Uitgevers Groep (RUG), uitgever van *Gazet van Antwerpen* en *Het Belang van Limburg*, leidde dat tot heel wat beroering.

De voorgelegde aannemingsovereenkomst - het gaat om een type-contract - gaat dan ook bijzonder ver. Zo omvat de erin vervatte overdracht van auteursrechten alle mogelijke hergebruik van het werk van de freelancer, dit zonder dat hier enige extra vergoeding tegenover staat. De overdracht omvat zelfs de reprografierechten van de journalisten, dit zijn hun trekkingsrechten op het fonds *Reprobel* dat de wettelijke voorziene vergoedingen voor fotokopies etcetera inzamelt en verdeelt onder de auteurs. Het lijkt weinig twijfel dat de overdracht van reprografierechten door een auteur aan zijn opdrachtgever strijdig is met de wet.

Ook bij *De Morgen* zijn losse medewerkers verontrust door gelijklopende contractsvoorstellen die hen zijn aangeboden.

De actie van de uitgevers heeft in grote mate te maken met de digitale persdatabank *Mediargus*. Het gaat om een gezamenlijk initiatief van de Vlaamse dagblad- en magazine-uitgevers, dat tot dusver door de Vlaamse overheid wordt gesubsidieerd. *Mediargus* stuurt tegen betaling elektronische persknipselecties door en stelt tevens een rijk persknipselarchief ter beschikking. De voorloper van *Mediargus*, *Central Station*, werd door de Brusselse rechtbank duchtig tot de orde geroepen toen bleek dat het niet beschikte over de auteursrechten van alle journalisten wier bijdragen werden gebruikt. Steeds meer wordt duidelijk dat ook voor *Mediargus* de kwestie van de auteursrechten nog lang niet definitief geregeld is.

www.jam.be

Op woensdag 16 oktober om 19u30 organiseert de WJ een debat over Nieuwe Media en Journalistieke Auteursrechten met vertegenwoordigers van de mediadirecties en de journalistenverenigingen. Plaats: gelijkvloerse conferentiezaal van de Résidence Palace in de Wetstraat 155 te Brussel.

KUL-thesis: 'Te veel journalisten schenden privacy'

Luc Vanheerentals

In een opmerkelijke thesis, waarmee ze recent aan de KUL promoveerde tot licentiaat communicatiewetenschappen, schetst Klaartje Bruyninckx een ontstellend beeld van de wijze waarop de Vlaamse dagbladpers omgaat met de privacy van daders en slachtoffers. Bruyninckx baseerde zich op 12 exemplaren van *Gazet van Antwerpen*, *De Morgen*, *De Standaard*, *Het Nieuwsblad*, *Het Belang van Limburg*, *Het Laatste Nieuws* en *Het Volk*, die in het jaar 2000 verschenen. 223 misdaadartikelen werden onder de loep genomen. 85 pct. van de artikelen gingen over geweldsdelicten, 8 pct. over vermogensdelicten en 7 pct. over andere misdrijven. 61 pct. handelde over de onderzoeksfase, de rest over behandeling voor de rechtbank.

De naam van de dader werd in omzeggens 30 pct. van de artikelen volledig vermeld. In 52 pct. was er geen enkele vermelding. De naam van het slachtoffer werd 46 pct. van de gevallen voluit vermeld, in 41 pct. helemaal niet. In respectievelijk 11 en 11,5 pct. van de artikelen werd een foto van de dader of slachtoffer gepubliceerd. Het volledige adres van de dader wordt in 0,5 pct. van de stukken voluit vermeld, in 4 pct. worden straat en woonplaats opgegeven en in 42 pct. enkel de woonplaats. Voor het slachtoffer gaat het om respectievelijk 1, 15 en 37 pct. Leeftijd en geslacht van de dader worden in 49 en 92 pct. van de artikelen vermeld, beroep en nationaliteit in 22 en 15 pct. Voor het slachtoffer gaat het om 54 (leeftijd), 98

(geslacht), 48 (beroep) en 11 pct. (nationaliteit).

Uit het onderzoek blijkt nog dat de *Gazet van Antwerpen* meer dan de andere dagbladen de privacy van daders en slachtoffers schendt. De *Standaard* en *De Morgen* leggen de meest discretie aan de dag. De andere kranten situeren zich ergens tussenin. *Gazet van Antwerpen* vermeldt in 44 pct. van de bijdragen de volledige voor- en achternaam van de dader. Voor het slachtoffer gebeurt dat in 60 pct. van de gevallen. Bij het *Laatste Nieuws* liggen de cijfers op 38 en 47 pct.; voor *Het Volk* op 36 en 47 pct.; voor *Het Nieuwsblad* op 21 en 41 pct.; voor *Het Belang van Limburg* op 17 en 45 pct.; voor *De Standaard* op 14 en 45 pct.; en voor *De Morgen* op 11 en 20 pct. Het *Nieuwsblad* pakt in 13 pct. van de gevallen uit met een foto van de dader, en in 6 pct. met een van het slachtoffer. In *Gazet van Antwerpen* gaat het om respectievelijk 13 en 21 pct.

In haar conclusie roept de auteur op stil te staan "bij de hoeveelheid privé-gegevens die vaak over daders en slachtoffers gepubliceerd worden en die niet relevant zijn om het krantenartikel in kwestie te begrijpen". Veel journalisten gaan volgens haar een stap te ver. Dat het thema gevoelig ligt, blijkt ook uit de vele klachten die de Raad voor Deontologie van de AVBB in het verleden kreeg in verband met 'namen noemen'.

Dossier: Blik in-geblikt

Blik weet het niet meer

Lot freelancers blijft onzeker

Enkele jaren na Kwik, doekt de Persgroep nu ook tabloid Blik op. Blik wordt samengeklit met het heel wat braver zusterblad TV-Familie. Over de redenen voor de operatie circuleren enkele hypothesen. Enkele journalisten maken zich intussen zorgen over hun lot.

Pol Deltour

Er zijn natuurlijk de cijfers. Sinds het begin van de jaren negentig, is de oplage van Blik gedaald van 120.000 exemplaren naar 70.000. De grote oplage die al snel na de opstart in 1984 werd gehaald, had ongetwijfeld te maken met het relatief nieuwe van de tabloidformule in Vlaanderen. Daarbij zoomde de redactie in op elk evenement dat voor het 'minder gevormde' doelpubliek een hoge nieuws-waarde had - de ramp met de Herald of Free Enterprise in 1987 was zo iets.

Lust de Vlaming geen overdreven gerommel in de privacy (van zelfs publieke figuren)? Feit is dat Blik in 1993 terugviel op 105.614 exemplaren, en in 1994 al op 94.200. Dat andere Persgroep/Edibel-product, het blotemeidenblad Kwik, kalfde in dezelfde periode af van 50.077 naar 43.875 exemplaren. Dat een en ander ook de publiciteitsinlassingen niet positief beïnvloedde, is een understatement. Maar eigenlijk is het blad nooit veel verder geraakt dan advertenties voor pretparken, vermageringsproducten, alternatieve geneeswijzen en honde- en kattevoer.

Het blijft de vraag in hoeverre ook het toch wel negatieve imago van Blik De Persgroep-bazen Christian Van Thillo en Christophe Convent heeft doen beslissen tot het in-blikken van het product?

Officieel wordt daar in Kobbegem over gezwegen. Maar de verhalen van verongelijkte BV's zijn talrijk, en vaak gedrenkt in pure haat. Cynisch is daarbij dat nogal wat van die BV's (exclusief) verbonden zijn aan de VMMA, toch wel het paradepaard uit de Van Thillo-stal. Zo zagen een Willy Sommers en een Luc Alloo de voorbije maanden pijnlijk gedetailleerde verhalen uit hun gezins- en liefdesleven in Blik verschijnen. Vette koppen en grote foto's inclusief.

Niet alleen de showbizz werd op de voet gevolgd, maar evengoed politieke BV's. In Blik van 26 maart jl. ging het over 2 pagina's over seks in de Wetstraat. Een zestal Vlaamse politieke excellenties werden expliciet aan slippertjes, vriendinnetjes of nakende echtscheidingen gekoppeld. Je zou voor minder naar Van Thillo bellen. Maar Blik had wel een excuus natuurlijk: een week eerder had De Standaard zijn fameuze Wetstraatgeruchten over Stefaan De Clerck gepubliceerd...

Klachten

Blik zelf schermde dan overigens stevast met het argument dat het blad nooit door een rechter veroordeeld is geweest. En het moet gezegd, ook bij de Raad voor Deontologie van de AVBB is in de loop van de voorbije vijf jaar geen noemenswaardige klacht tegen het blad binnen gelopen. Wat er dan niet bij verteld wordt, is dat slachtoffers van Blikgeroddel desnoods fysiek hun gram gingen halen bij de journalisten. Vlak nadat hij in Blik als homo-sexueel genoemd was, sloot de man van Big Brother-Betty de betrokken reporter eens een tijdje op, en dwong hem voor een fotograaf te poseren met een verklaring dat het verhaal verzonnen was.

Bij Blik werkt een tiental redacteuren, het merendeel van hen erkende beroepsjournalisten. Naar verluidt krijgen de meesten nu een nieuw onderkomen bij De Persgroep, onder meer bij TV-Familie dat Blik overneemt. Het lot van enkele anderen blijft hoogst onzeker. Een van die spijtige gevallen is Gust Verwerft, 58 inmiddels en zelfstandige. Verwerft was sinds het ontstaan van Blik een van de vlaggeschepen van het magazine, en voldoet aldus, juridisch vertaald, naar alle waarschijnlijkheid aan het model van schijnzelfstandige.

SENSATIEKRANTEN IN BELGIË

Dossier: Blik in-geblikt

Gust Verwerft houdt assisenvaandel recht op eigen website

'Zelfs geen dank-u-welletje na 870 weken van inzet'

Jan Backx

Gust Verwerft: 'Voor een man van mijn leeftijd hebben interimkantoren enkel nog een job van nachtwaker.'

blad prijkte en met zijn 'Blik-o-foon' de steun en toeverlaat was van ontelbare zielenpoten. Maar de beleidsmakers hebben beslist dat er in de nieuwe fusie-formule zeker en vast géén plaats meer zal zijn voor het genre assisenberichtgeving. Uitgerekend daarin was Gust een absolute kei.

En toch: "You can't keep a good man down!" Zelf kondigde Verwerft inmiddels aan dat hij voortgaat met zijn drukgelezen assisen-website (www.assisen.be). "Ik zal er mijn pen nu zelfs méér vrijheid kunnen geven, omdat ik de Blik-kettingen kan afwerpen!", heet het strijdvaardig. "Het alternatief is hilarisch. Ik heb recent de proef genomen bij enkele interimkantoren. Voor een man van mijn leeftijd hebben ze enkel nog een job als nachtwaker..."

Met de energie van 'Roadrunner' rept Gust zich al decennia lang van het ene grote strafproces naar het andere. Talloze keren streek zijn afgeborstelde verschijning naast mij neer op de (steeds vaker verlaten...) assisen-persbanken. De monkelende glimlach, telkens hij zich aan het werk zette, vertelde veel over zijn werkplezier. Met haast liturgische handelingen ritste Gust aktentassen en labtop-etuis open. Zijn assisen-nota's leken soms het werk van een moderne monnik-miniaturist: de aantekeningen in een minuscuul geschrift, met passages die naargelang hun verband of belangrijkheid met stiften werden ingekleurd.

Tussen de rondes in de assisenarena door, glipte Verwerft menigmaal weg achter de coulissen, gewapend met een kodakje. Dan werd links en rechts een magistraat in vol ornaat voor de eeuwig-

heid vastgelegd. De middagpauze werd handig benut om op jacht te gaan naar toegevoegde waarde: een gesprek met de juiste advocaat of het juiste familielid uit het lopend assisendrama. Het resultaat was steeds een doorleefd verslag. Zo lusten de moderne bladenmakers ze blijkbaar niet meer. Steeds meer wordt er gekozen voor onsamenhangende flarden van verhalen, waarvan de teneur op voorhand wordt uitgestippeld door redactieopperhoofden, die nooit één poot in een gerechtsgebouw hebben gezet.

knikker in het

heid vastgelegd. De middagpauze werd handig benut om op jacht te gaan naar toegevoegde waarde: een gesprek met de juiste advocaat of het juiste familielid uit het lopend assisendrama.

Het resultaat was steeds een doorleefd verslag. Zo lusten de moderne bladenmakers ze blijkbaar niet meer. Steeds meer wordt er gekozen voor onsamenhangende flarden van verhalen, waarvan de teneur op voorhand wordt uitgestippeld door redactieopperhoofden, die nooit één poot in een gerechtsgebouw hebben gezet.

Mee aan de wieg

Gust Verwerft: "Ik stond zeventien jaar geleden mee aan de wieg van Blik en heb ons kind altijd een warm hart toegedragen. Het concept draaide rond 'Het Grote Verhaal van de Kleine Man', een unieke formule in een tijd toen VTM nog moest worden uitgevonden! Een enthousiaste ploeg stampte het blad uit de grond, met een inzet die niet meer van deze tijd is. Tot driemaal toe werd me gevraagd het Blik-hoofdredacteurschap te aanvaarden. Ik ben er nooit op ingegaan. Ik stelde teveel prijs op mijn eigen persbureau. En het hoofdredacteurschap-nieuwe-stijl dat je overal in het medialandschap waarneemt, bevat mij niet."

In Blik bracht Verwerft niet alleen assisenverhalen. Er waren ook veldreportages, de samenstelling van de Prikbord-rubriek voor het onderlinge contact tussen de lezers, én het bemannen van de 'Blik-o-Foon'.

Het zien opdoeken van al die bijdragen betekent voor de zelfstandige beroepsjournalist Verwerft een financiële ramp. "Na ruim 870 weken inzet voor het blad kwam er zelfs geen op papier gezet "dank-u-welletje". Als ik zelf niet naar hoofdredacteur Frank Schraets had getelefoneerd, wist ik nu nog altijd niets, net zoals al die andere medewerkers. Het is treurig dat je uiteindelijk ernstig moet overwegen om je desnoods in rechtsmiddelen te voorzien tegen het journalistieke kind dat je zelf mee op de wereld hebt gezet. Ik besef ook dat ik wat assisenervaring en -documentatie betreft, over een potentieel beschik, waarmee ik misschien kan gaan leuren. Maar ik had het mij allemaal wel anders voorgesteld."

"Ja, ik heb een briefje verstuurd naar Christian Van Thillo met de beleefde vraag of ze echt geen alternatief hebben en of ze dan tenminste een financiële uitstapregeling voorzien. Ik hoop dat ik in het laatste nummer van Blik, dat voor 17 september voorzien is, alsnog de kans zal krijgen om op een waardige manier afscheid te nemen van mijn schare trouwe assisen-lezers."

Dossier: Blik in-geblikt

Nieuwe hoofdredacteur Zondagsblad en TV-Gids Mariena Dewulf: 'Tabloids kampen met imago probleem'

Marleen Franssen

Behalve bij Blik deden er zich de afgelopen weken nog verschuivingen voor in het Vlaams tabloidlandschap. Zo 'switchte' voormalig hoofdredactrice Mariena Dewulf van de gratis Antwerpse stadskrant 'Zone 03' naar 'Zondagsblad' en 'TV Gids'.

Dewulf kreeg ruim een jaar geleden al een aanbod van Cascade om als nieuwe hoofdredactrice bij 'Zondagsblad' en 'TV Gids' aan de slag te gaan. Cascade, dochtermaatschappij van de Nederlandse Audax-groep, geeft in België behalve 'Zondagsblad' en 'TV Gids' ook het wetenschappelijk maandblad 'Eos' uit.

Aanvankelijk ging Mariena Dewulf niet op het aanbod in, omdat ze 'Zone 03' niet wilde verlaten en naar eigen zeggen totaal geen voeling met 'Zondagsblad' had. "Maar na de reorganisatie door De Persgroep waarbij ik bij 'Zone 03' uit mijn functie ontheven werd, kwam het aanbod opnieuw en heb ik wél toegehaakt. Intussen had ik gezien dat er met de komst van de nieuwe chef redactie (Daniëlle Delcart, nvdr.) op 'Zondagsblad' heel wat in positieve zin veranderd was. Bovendien had ik te verstaan gekregen dat er opnieuw in het blad zou geïnvesteerd worden."

Dewulf maakt zich sterk dat de artikelen in 'Zondagsblad' in vergelijking met de concurrentie van een beduidend hoger niveau zijn. "Onze stukken zijn inhoudelijk beter uitgewerkt en in veel mindere mate gebaseerd op wat de agentschappen aanbieden op het gebied van 'BV's' en 'royalty'. Alleen dringt het niet tot de buitenwereld door dat die kwaliteit er is. Dat heeft volgens mij veeleer te maken met een imago probleem van 'Zondagsblad' en van tabloids in het algemeen."

WAAROM SLAAN SENSATIEKRANTEN NIET AAN IN BELGIË...

Foto: Martrise

Bloed

Volgens Dewulf is die kwalijke reputatie van tabloids te wijten aan de invloed van de Engelse tabloids, die sensatieverhalen hoog in het vaandel voeren. "Ook het soort van artikelen in 'Blik' - waar het bloed letterlijk van afdruipt - en het vroegere 'Kwik' hebben daartoe hun steentje bijgedragen.", aldus nog Dewulf.

Is dat misschien ook de reden waarom het Vlaamse lezerspubliek tabloids niet langer als spek naar de bek beschouwt, zoals alvast de CIM-cijfers van de Vlaamse tabloidsector laten verstaan?

Dewulf: "Ja, 'Zondagsblad' is ook niet bepaald de grootste publiekstrekker in België. Dat beseffen we heel goed. Aan de andere kant beschikken we wel over een heel trouw, voornamelijk ouder lezerspubliek. Dat willen we absoluut zo houden. Tegelijkertijd willen we ook gaan verjongen door meer ruimte voor actualiteit en human interestreportages te creëren."

Daar ligt volgens de nieuwe hoofdredactrice nu ook net de grote troef én de toekomst voor een tabloid. "Wij sluiten af op maandagochtend en dinsdagochtend liggen we in de winkel. Dat doen weinige bladen ons na, behalve 'Dag Allemaal' misschien. En dat moeten we nu ten volle gaan uitbuiten. Enkel op die manier kunnen we het bestaande lezerspubliek bestendigen en in de toekomst nog aanzienlijk uitbreiden."

Dossier: Blik in-geblikt

'Een Vlaming houdt niet van extremen'

Mediawatcher Vanspauwen over 'waarom Blik niet werkt'

Niet alleen over reclame en over dagblad De Morgen houdt communicatiespecialist Bruno Vanspauwen er interessante ideeën op na. 'De Vlaming is in wezen een gematigd mens, die het niet van extremen moet hebben.'

Marleen Franssen

Foto: Bruno Vanspauwen

Bruno Vanspauwen: 'Engelse tabloids beïnvloeden de reclametechnieken.'

Zijn boeken 'Waarom reclame niet werkt?' en 'De miljoenen van de Morgen' hebben we intussen gehad, maar hoe kijkt een bevoorrecht mediawatcher als Bruno Vanspauwen nu aan tegen zoiets als het verdwijnen van Blik ?

Vanspauwen vindt een vergelijking met VTM op de plaats. "Bij de opkomst van die commerciële zender in 1989 bleek dat de Vlaming de extreme schoolmeesterachtige betutteling van de toenmalige BRT danig beu was. Dat verklaart ook het succes van VTM. Anderzijds staat diezelfde Vlaming wel afkerig van extreme commercialisering, zoals die bijvoorbeeld leidt tot nadruk op seks en geweld. Kijk naar VT4. Daar is men noodgedwongen van het gore imago moeten afstappen omdat het niet aansloeg bij het grote publiek. Hetzelfde geldt voor de journalistiek. Je kan nu eenmaal geen groot succes zijn wanneer mensen voortdurend in het geheim naar je programma's moeten kijken of je bladen moeten lezen."

Hedendaagse tabloids zijn volgens Vanspauwen in feite niet meer dan een extreme vorm van de in de reclame veel gebruikte technieken van simplificatie en dramatisering, de technieken bij uitstek om commercieel te verleiden. "Bladen zoals bijvoorbeeld 'Blik' beweren dan wel dat ze de realiteit weergeven, maar ze doen dat in ieder geval op een bijzonder romaneske manier. Ze gaan dramatiseren en vereenvoudigen in goed en kwaad. Ze flirten openlijk met de grens tussen realiteit en fictie".

Dat dergelijke bladen nogal snel het etiket 'sensatie' krijgen opgeplakt in plaats van 'journalistiek', is volgens Vanspauwen daarom nog niet te rechtvaardigen. "Journalistiek wordt spontaan geassocieerd met politieke journalistiek, maar de zogenaamde 'riooljournalistiek' toont aan dat journalistiek een heel breed spectrum is."

'Shockvertising'

Hoe komt het dan dat de Engelse burger tabloids wel slikt ? Volgens Vanspauwen ligt dat aan de shockvertising die de Engelse tabloids wel, en de superbrave Vlaamse tabloid-alikes niet toepassen. "Het gaat om het bewust shockeren en provoceren om de aandacht te trekken. Die techniek wordt momenteel veel in de reclame gebruikt, maar de uitvinders ervan zijn de tabloids en dan vooral de Engelse met hun grote foto's en schreeuwerige titels. Hier zie je met andere woorden net de omgekeerde beïnvloeding, met name die van de media op de reclame".

Volgens Vanspauwen is ook de manier van lay-outen bepalend voor het onderscheid dat de lezer maakt tussen sensatie en waardevolle of kwaliteitsvolle journalistiek "Het onderscheid tussen high en low culture in de journalistiek gaat totaal niet meer op. Het is enkel de manier waarop je iets brengt, de vorm dus, die van doorslaggevend belang is. Die bepaalt immers hoe een onderwerp psychologisch door de lezer wordt benaderd."

Een voorbeeld, meent Bruno Vanspauwen, is het weekblad 'Humo'. "Dat wordt vanuit journalistiek standpunt toch algemeen als een kwaliteitsblad beschouwd. Welnu, bepaalde artikels in 'Humo' zouden zich, indien je ze totaal anders zou lay-outen, perfect kunnen lenen voor een tabloid. Omgekeerd geldt natuurlijk ook dat je een heel waardevolle inhoud kan hebben, maar dat die niet als dusdanig wordt beschouwd door de manier waarop hij gelay-out werd."

Dossier: Blik in-geblikt

Verdwijnt met Blik ook één van de meest onverkwikkelijke vormen van medische berichtgeving ?

Met de opname van het weekblad Blik in TV-Familie, verdwijnt mogelijk één van de markantste voorbeelden van misleidende berichtgeving inzake ziekte en gezondheid. Als gevolg van het groeiend ongenoegen over de kwaliteit van deze berichtgeving - zowel bij zorgverstrekkers als bij verantwoordelijken inzake medisch beleid en preventie - zette de vakgroep communicatiewetenschappen van de universiteit Gent een onderzoek op over dit thema.

Els De Bens & Karin Raeymaeckers
 Vakgroep Communicatiewetenschappen - Universiteit Gent

Het is een feit dat de thema's ziekte en gezondheid in de populaire dag- en weekbladen op toenemende belangstelling kunnen rekenen. Indien deze berichtgeving zou bijdragen tot een beter inzicht in preventie, diagnose en therapie, dan zou men deze evolutie alleen maar kunnen toejuichen. Helaas maakt de analyse duidelijk dat dit soort berichtgeving in populaire weekbladen er op gericht is het vertrouwen in de klassieke geneeskunde te ondermijnen door hoofdzakelijk een pleidooi te houden voor allerhande obscure alternatieve geneeswijzen zoals handoplegging, uitdrijving van het kwaad, kleurentherapie, aardstraalinterferenties, vage anti-stress behandelingen De journalistieke deontologie ontspoot vermits het vaak gaat om pure redactionele reclame waarbij medische 'tovenaars' een forum krijgen.

Vicky Versavel

Het Vicky Versavel-verhaal waarmee Dag Allemaal als eerste uitpakte vond al vlug weerklank in de populaire media en ontwikkelde zich tot een heuse mediahype waarbij Blik het voortouw nam.

Versavel beweerde kanker te hebben en af te zien van chemotherapie om heil te zoeken bij een 'alternatieve' arts. De actrice kreeg een wekelijkse column in Dag Allemaal, en ze werd regelmatig opgevoerd in televisieprogramma's en in tal van populaire tijdschriften. De aandacht ging snel in stijgende lijn. Maar Blik trekt alle registers open en de 'wonderdokter' zelf krijgt veel ruimte om zijn visie op kankertherapie te openbaren. Want een openbaring lijkt het wel, een mengeling van toverkracht en spiritisme. Blik volgt kritiekloos de redenering dat zielen van overledenen de levenden ziek maken, dat hele families moeten verzorgd worden om het probleem van één persoon op te lossen en dat tumoren verdwijnen wanneer men er de energie uithaalt. Chemotherapie wordt door de 'wonderdokter'zo gestigmatiseerd: *'Van alle mensen die ik de laatste jaren heb zien kiezen voor chemo, blijft niemand over. Ze liggen allemaal onder de grond. Niet dat de klassieke geneeskunde daar problemen mee heeft, want die mensen klagen niet meer, ze kunnen niet meer.(...)*. Maar van alle mensen die ik zelf ken en die gekozen hebben voor chemo, blijft niemand over. Ze zijn kapotgegaan, gecrepeerd op de meest mensonwaardige manier. Maar allemaal wetenschappelijk verantwoord natuurlijk. Daarom noem ik chemotherapie de trein naar Auschwitz' (nr.830, p.12).

Het Vicky Versavel-verhaal is slechts één voorbeeld waarbij Blik koploper was in het brengen van onverkwikkelijke, misleidende medische berichtgeving. Aangezien straks 'Blik' als titel verdwijnt en opgenomen wordt in TV-Familie, delen wij de resultaten van het onderzoek die betrekking hebben op Blik reeds mee, in de hoop dat de uitgevers van TV-Familie alvast zullen besluiten om de medische rubriek van Blik definitief op te doen.

De inhoudsanalyse voor Blik werd gevoerd voor de periode 9 oktober 2001 tot 22 januari 2002 en maakt duidelijk dat veel aandacht besteed wordt aan gezondheidsthema's. Niet minder dan 160 artikels werden geteld, een groot deel daarvan lezersbrieven met reactie van 'medisch journalist' Duckaert.

In 'Blik' zijn de attitudes tegenover de klassieke geneeskunde uitgesproken negatief, zowel tegenover de diagnose, de behandelende

Dossier: Blik in-geblikt

arts als de ingestelde therapie. De negatieve attitude tegenover de ingestelde therapie is erg sterk (80 procent van de vermelde attitudes) maar de negatieve houding ten aanzien van klassiek geöriënteerde artsen loopt zelfs op tot 95 procent.

Tegenover alternatieve vormen van geneeskunde daarentegen zijn de attitudes eenduidig positief. Artsen die opteren voor alternatieve geneeswijzen, maar ook genezers zonder duidelijk medisch profiel, kunnen in Blik steevast rekenen op een positief klankbord.

Voorschrijfmachines

De negatieve attitudes tegenover artsen uit de klassieke geneeskunde kunnen tot een aantal hoofdkenmerken teruggebracht worden. De inhoudsanalyse toont duidelijk aan dat deze artsen voorgesteld worden als dom, als onwetend, als voorschrijfmachines in dienst van de farma-industrie, of als gehaide zakenlui. Duckaert reageert doorgaans zeer scherp, en quasi altijd in het nadeel van de conventionele artsen.

We vermelden een citaat dat artsen tekent als willoze slachtoffers van de farma-industrie: *'De meeste artsen kennen de bijwerkingen van de door hen voorgeschreven medicatie niet, of willen ze niet kennen, laten zich wel inpakken door de farma-industrie en margarine-fabrikanten. En ondernemen zelden of nooit iets om die bijwerkingen tegen te gaan (...) Die artsen worden daarvoor dan ook met alle middelen - eerbare en minder eerbare - onder druk gezet. Niet zo moeilijk want aan onze universiteiten kregen zij weinig geneeskunst gedoceerd - heel veel voorschrijfgedrag. (...)'* (nr.823, p.50-51)

Blik neemt werkelijk elke kans te baat om artsen uit de klassieke geneeskunde voor te stellen als incompetent. Daardoor krijgen patiënten de raad om niet veel waarde te hechten aan hun adviezen. Een voorbeeld: *'Maar Mathijsje ziet er nu weer kerngezond uit (...) Dit omdat zijn ouders weigerden zich passief bij de beslissing van de dokters neer te leggen, maar daarentegen zelf naar een oplossing zochten'* (nr.830, p.61).

Artsen worden af en toe zelfs geportretteerd als een gevaar voor de gezondheid van hun patienten. Als antwoord op een vraag van een lezer die vroeg naar de wenselijkheid van vaccinatie tegen meningitis toont Duckaert zich bij voorbeeld niet enkel tegenstander maar stelt hij zonder meer: *'En dan is er nog een grof schandaal. Nagenoeg alle kinderen die recent aan hersenvliesontsteking zijn gestorven, zijn dat omdat de betrokken artsen niet in staat waren diagnoses te stellen.'* (nr.824, p.56). Of nog: *'Jonge moeders zouden, indien mogelijk, bij kinderartsen moeten wegblijven'* (p.828, nr.51). En zo kunnen nog tal van voorbeelden aangehaald worden.

Niet enkel naar artsen uit de klassieke geneeskunde als individu wordt zwaar uitgehaald, ook klassieke therapieën moeten het ontgelden: chemotherapie, radiotherapie, chirurgische ingrepen, gebruik van cortisones, antibiotica en andere medicatie... nergens een positief woord.

Lezers krijgen raad die meer angst inboezemt dan wel vertrouwen schenkt. Zo krijgt een lezer bij wie een biopsie van de prostaat werd uitgevoerd volgend antwoord: *'Ze hadden beter van die prostaat*

afgebleven. Heel veel, om niet te zeggen, de meeste oudere mannen hebben een latente prostaatkanker waar ze geen last van hebben en die zich maar zeer traag ontwikkelt(...). Nu men echter in de kleine latente kanker heeft gestoken, bestaat er gevaar voor uit-zwerming en dat gevaar bant men niet uit met het totale weg-nemen van de prostaat. Opgelet, want ze gaan proberen u, met of zonder operatie, hormonen aan te smeren. (...) (nr.816, p.56).

'Ontvrouwelijken'

De reacties van Duckaert viseren niet alleen bepaalde therapieën, ook bepaalde geneesmiddelen worden met naam vernoemd. Raadgevingen aan patiënten gaan in tegen therapieën zoals die door artsen werden voorgeschreven. Zo deinst de journalist er niet voor terug om de posologie van bepaalde voorgeschreven medicijnen op eigen initiatief aan te passen. Er kunnen ook verschillende voorbeelden aangehaald worden waarbij Duckaert mensen probeert te overtuigen om met klassieke kankertherapie te stoppen. Zo wordt het gebruik van het kankerremmende geneesmiddel Nolvadex ont-raden aan een borstkankerpatiënte omdat het de dame in kwestie zou 'ontvrouwelijken' en het risico op baarmoederhalskanker 'geweldig' zou verhogen (nr.827, p.52). Bepaalde geneesmiddelen worden afgeraden door hun mogelijke nevenwerkingen zwaar in de verf te zetten en hun werking te minimaliseren. Voorbeelden zijn terug te vinden voor onder meer, Dakar, Aldactone, Nolvadex, Zocor, ...

De journalist is veel minder terughoudend over alternatieve producten. Hij raadt producten aan die verkrijgbaar zijn in natuurwinkels of in de grijze zone van particuliere aanbieders die dan enkel met telefoonnummer vermeld worden. Voor dit soort producten wordt nergens melding gemaakt van mogelijke nevenwerkingen of contra-indicaties. Deze 'redactionele' reclame komt bovenop de commerciële advertenties voor 'superpillen' en 'aardstraalverwijde-raars' waarvan de gezondheidsbladzijden vol staan.

Wij gaan ervan uit dat de uitgevers van TV-Familie de medische rubriek van Duckaert zullen afvoeren. Dit impliceert daarom niet dat er in bepaalde Vlaamse media geen misleidende medische berichtgeving meer zal verschijnen. Ondanks de stelselmatige vooruitgang van de geneeskunde, de hoogstaande kwaliteit van de gezondheidszorg waarbij de levensverwachting van de Belgische burger hoog scoort volgens Europese normen, blijven sommige media medisch charlatanisme de hemel inprijzen. Hier rijzen uiteraard veel vragen rond journalistieke deontologie. Het geval Duckaert is onaantvaardbaar omdat hier niet enkel het vertrouwen in de behandelende geneesheer ondermijnd wordt, maar tevens omdat de voor de patiënt passende behandeling wordt afgeraden om dan binnen de redactionele tekst ongenegeerd reclame te maken voor allerlei obscure medische producten.

Blik is dan wellicht een voorbeeld van de meest onverkwikkelijke vorm van medische berichtgeving, maar toch dringt meer onderzoek naar de kwaliteit van de medische informatie in Vlaanderen zich op. Daarbij moet een ruim scala van het media-aanbod, zowel in de printmedia als in de audiovisuele media, in de analyse betrokken worden.

Interview

Flip Voets eerste Vlaamse Ombudsman voor de Journalistiek

'Raad voor de Journalistiek komt de geloofwaardigheid van de pers ten goede'

Flip Voets (53), in een vroeger leven VRT-radiojournalist en nog heel even de eindredacteur van De Juristenkrant, wordt de eerste Vlaamse Ombudsman voor de Journalistiek. Dat heeft de Raad van Bestuur van de VZW Raad voor de Journalistiek op 6 augustus beslist, na een selectieronde waaraan 15 kandidaten deelnamen.

Pol Deltour
Marleen Franssen

Foto: Wim Dancels

Flip Voets: respect privacy en waarheidsgehalte als grote uitdagingen voor de journalistiek

Flip Voets begint op 1 oktober aan zijn nieuwe job van 'secretaris-generaal van de Raad voor de Journalistiek'. Een dure titel, die in de feiten vooral neerkomt op een ombudsfunctie. Flip Voets komt het toe vragen en klachten van het publiek rond het functioneren van journalisten en redacties zoveel mogelijk langs minnelijke weg op te lossen. Wordt een deontologisch manco vastgesteld, dan behoren een excuus, een rechtzetting of een interview tot de vele mogelijkheden waarmee het euvel kan worden hersteld. Is er sprake van een patstelling tussen klager en redactie, dan gaat het dossier naar de voltallige Raad voor de Journalistiek. Die omvat 6 journalisten, 6 redactievertegenwoordigers en 6 externen.

De selectie van die 6 externen zit momenteel in de eindfase. Half november moet de voltallige Raad voor de Journalistiek zijn samengesteld, en dan gaat gelijk ook de ombudswerking van de Raad voor de Journalistiek van start. Een en ander zal met een persvoorstelling gepaard gaan. Intussen had De Journalist al het volgende gesprek met de nieuwe Ombudsman.

DJ: Er wordt tegenwoordig heel wat af-gediscussieerd over journalistieke deontologie. Wat beschouw je zelf als de belangrijkste uitdagingen voor de Raad voor de Journalistiek ?

Flip Voets: "Volgens mij staat de nieuwe Raad voor een paar grote opgaven. Een heel belangrijke is opnieuw duidelijk te maken wat journalistiek eigenlijk inhoudt. In het spoor hiervan moet de Raad

journalisten aanmanen om te waken over de kwaliteit van hun journalistieke product door de regels van het beroep in acht te nemen. We kunnen daarbij veel leren van de klachten die de afgelopen jaren voor de Raad Voor Deontologie werden geformuleerd. Het merendeel van die klachten had betrekking op de privacy: privacygevoelige gegevens werden aan de openbaarheid prijs gegeven, daar waar dat niet altijd noodzakelijk en in sommige gevallen zelfs schadelijk was. Ik denk ook aan een reeks andere klachten, rond het waarheidsgehalte van de informatie die verspreid werd. Die klachten hebben dan weer te maken met de snelheid waarmee journalisten geconfronteerd worden, een druk die almaar groter wordt. Ik zie voor de komende jaren dan ook geen trendbreuk in de dossiers."

DJ: Sommigen zeggen: Vlaanderen heeft een brave pers, waarom dan een Raad voor de Journalistiek ?

"In het algemeen kan je stellen dat er op dit ogenblik in het Westen sprake van een ware crisis van de geloofwaardigheid van de journalistiek. Neem de Verenigde Staten. Daar stond de journalistiek ten tijde van de 'Pentagon-papers' en het 'Watergate-schandaal' aan de top van de geloofwaardigheid. In die tijd bracht de pers een president die gelogen had ten val. In België hebben we dat ook gekend. Ik denk dan vooral aan de periode van de Bende van Nijvel, toen er wantrouwen heerste tegenover haast alle instellingen en er naar de journalistiek werd gekeken voor geloofwaardige antwoorden.

De laatste jaren is de journalistiek echter enorm geëvolueerd. Dat heeft te maken met de toegenomen concurrentie tussen de media onderling, met het opduiken van allerlei internetsites die eigenlijk nog weinig met journalistiek te maken hebben, en met de druk van reclame en propaganda. Het resultaat is dat de bevolking geen onderscheid meer kan maken tussen journalistiek, propaganda, reclame en roddel. Precies daaraan wil de Raad nu iets gaan doen."

DJ: Een compleet nieuw gegeven in de Raad voor de Journalistiek is de ombudswerking. Hoe zie jij dat concreet ?

"In die ombudsdienst ligt het grote verschil met de vroegere Raad voor Deontologie. Concreet komt het erop neer dat wanneer er nu een klacht geformuleerd zal worden, we die niet meer rechtstreeks

Interview

aan de Raad zullen overmaken, maar eerst een poging tot bemiddeling zullen ondernemen. De uiteindelijke bedoeling met de ombudsdienst binnen de Raad is om het conflict in der minne te regelen. Wanneer je de zaak nu eenmaal op de spits drijft en er al meteen een definitieve uitspraak geformuleerd wordt, heeft dat ook nadelen. Zowel voor de klager als voor de journalist of het medium. Wordt één van beiden in het ongelijk gesteld, dan is er namelijk sprake van gezichtsverlies. Zover hoeft het vaak niet te komen. Ik denk dat de voornaamste bedoeling van de ombudsfunctie er precies in bestaat om, indien nodig, de klacht beter te omschrijven en - in tweede instantie - een dialoog tot stand te brengen tussen beide partijen. Sommigen zullen misschien al tevreden zijn met het feit dat de klacht ernstig genomen wordt, of zullen zich kunnen terug vinden in een excuus of een spontane rechtzetting. Toegegeven, de ombudswerking is een compleet nieuw gegeven dat bij veel persraden tot hiertoe niet bestond en waar we dus ook een beetje mee zullen moeten experimenteren in de beginfase. Toch heb ik er vertrouwen in dat alleszins een deel van de klachten op deze manier met een goed gevolg voor beide partijen afgehandeld zal kunnen worden."

DJ: Het publiek heeft de afgelopen jaren blijk gegeven van een steeds kritischer zin over wat de media doen. Tegelijk hebben journalisten bij velen de reputatie van koppige betweters te zijn. En tussen die twee moet jij gaan bemiddelen?

"Het publiek heeft in zekere zin geen keuze. Deze werkwijze is nu eenmaal de weg die we gekozen hebben en de weg die de klager zal moeten volgen om zijn klacht te formuleren. We gaan er wel van uit dat de klager te goeder trouw is en ook daadwerkelijk een reden heeft om zijn klacht te formuleren. Anderzijds vormt de kritische ingesteldheid van journalisten net één van hun kwaliteiten. Zo mogen ze gerust ook kritisch zijn ten opzichte van de Raad en ten opzichte van de ombudsman. Toch zou ik iedereen uitdrukkelijk willen vragen ons het nodige krediet te geven en in geen geval schrik te hebben voor de nieuwe Raad. De werking van de Raad moet de geloofwaardigheid van de journalistiek uiteindelijk ten goede komen en journalisten hebben er dus alle belang bij om met ons mee te werken. We zijn er immers niet om te sanctioneren, maar om het gesprek met de lezer, de luisteraar en de kijker opnieuw op gang te brengen."

DJ: Geen sancties, zeg je, maar welke draagkracht hebben de uitspraken van de Raad dan eigenlijk?

"Zeker in de bemiddelingsfase is het absoluut niet de bedoeling om veroordelingen uit te spreken. Maar ook daarbuiten kan de Raad in essentie geen sancties opleggen, enkel kan hij iets moreel afkeuren. De Raad is wel bevoegd om een medium te vragen een rechtzetting te publiceren. Dat gaat dan iets verder dan een morele uitspraak. Maar op zich gaat het toch al vrij ver wanneer een groep beroepsgenoten met de nodige expertise vaststelt dat er dingen zijn gebeurd die strijdig waren met de beroepsethiek."

DJ: De Raad bestaat niet meer alleen uit journalisten, maar ook uit redactievoorwaarden en externen. Wordt dat geen moeilijke evenwichtsoefening?

"Ik vind het heel belangrijk dat de hoofdredacties en de uitgevers nu mee hun verantwoordelijkheid zullen opnemen voor het formuleren van een algemeen geldende beroepsethiek. Die experten van hun kant zullen mensen zijn die de mediawereld kennen, maar kunnen ook juristen en magistraten zijn. Hun aanwezigheid kan de geloofwaardigheid van de Raad mijn inziens enkel ten goede komen. Zij zitten daar overigens ook als publiek, waardoor we in feite twee vliegen in één klap vangen. Ze beschikken over expertise én ze kunnen een beeld geven van de manier waarop het publiek in het algemeen de media onthaalt. Maar het klopt: de grote uitdaging zal er in bestaan om iedereen zoveel mogelijk op dezelfde golflengte te krijgen."

DJ: Laatste vraagje: de Raad werkt volledig onafhankelijk, maar de Vlaamse overheid draagt wel de helft van het werkingsbudget. En wat als straks de eerste Vlaamse minister met een klacht naar de Raad afzakt?

"Ik zie daar geen enkel probleem, hoor. Vergelijk het met de magistraten van de Raad van State. Die worden door het ministerie van Binnenlandse Zaken betaald, maar dat belet hen niet om elke dag weer beslissingen van ministers en regeringen terug te fluiten. Waarvoor we wel waakzaam zullen moeten zijn, is dat zowel de bemiddeling als de uitspraken van de Raad op een serieuze en geloofwaardige manier tot stand komen. Anders verspelen we niet alleen onze tijd, maar ook ons krediet."

Oude Raad voor Deontologie sluit de boeken

In afwachting van het operationeel worden van de nieuwe Raad voor de Journalistiek, is de 'oude' Raad voor Deontologie van de AVBB zijn nog hangende dossiers aan het afronden. Voorzitter Patrick Martens (Knack) blies afgelopen donderdag voor een van de laatste keren verzamelen.

Een van de laatste adviezen betreft een klacht van de voorzitter van de Belgische Senaat tegen Luc Alloo. Volgens Senaatsvoorzitter Armand De Decker (PRL) ging het VTM-programma Alloo Undercover eind 2001 zijn boekje te buiten door van de Hoge Vergadering een al te negatief beeld op te hangen. Luc Alloo focuste onder andere uitgebreid op het aanzienlijke absentieïsme van de verkozenen in de Senaat.

De Raad voor Deontologie is niettemin van mening dat de reportage van de nodige correctheid en evenwichtigheid getuigt. Al was het maar omdat ook een tiental senatoren én de Senaatsvoorzitter zelf aan het woord komen. Eerder wees de Vlaamse Geschillenraad voor Radio en TV dezelfde klacht ook al af, zij het om de formalistische reden dat Senaatsvoorzitter Dedecker geen klachtbevoegdheid had. De Raad voor Deontologie wil in de komende weken over een vijftal andere klachten ook nog een eindadvies formuleren. De resterende dossiers, waaronder de fameuze VTM-Telefacts/De Decker/Dutroux-zaak wordt doorgeschoven naar de nieuwe Raad voor de Journalistiek. Die affaire draait rond de door Telefacts gebruikte undercovertechniek bij het interviewen van Marc Dutroux in zijn cel.

(PD)

Opleiding tot journalist

Enkele troeven:

- docenten uit de praktijk, mét ervaring in de journalistieke wereld;
- resultaat van een samenwerking tussen VVJ, VIZO en SYNTRA, voor de lesplaats in Brussel tevens met het Instituut voor Journalistiek;
- getuigschrift erkend door de Vlaamse overheid. Samen met het getuigschrift bedrijfsbeheer ontvangt u het door de Vlaamse overheid erkende ondernemersdiploma journalist;
- toelatingsvoorwaarden: ASO-diploma, slagen in de toelatingsproef (elementaire taalvaardigheid, zin voor synthese, actualiteit);
- 2 cursusjaren;
- mogelijkheid tot stage.

Waar en Wanneer

SYNTRA West

Oostnieuwkerkesteenweg 111
8800 Roeselare

Toelatingsproef:

di. 17 sept. '02 om 18u30.

Start cursus:

17 sept. '02

telkens op di.-avond
van 18u30 tot 22 u.

Meer info?

Tel. 051 21 05 76, fax 051 24 26 57
griet.witdouck@syntrawest.be
<http://www.syntrawest.be>

SYNTRA Brussel

Ph. de Champagnestraat 23
1000 Brussel

Toelatingsproef:

di. 17 sept. '02 om 18u.

Start cursus:

1 okt. '02

telkens op di.- en do.-avond
van 17u45 tot 19u30 of 20u20

Meer info?

Instituut voor Journalistiek
Tel. 02 235 22 65
Fax: 02 235 22 72

SYNTRA Limburg

Gouverneur Verwilghensingel 40
3500 Hasselt

Toelatingsproef:

za. 7 sept. '02 om 9u.

(onder voorbehoud 14 sept. '02)

Start cursus:

21 sept. '02, telkens op
za.-voormiddag van 8u30 tot 12u

Meer info?

Tel. 011 30 32 32, fax. 011 22 98 69
infohasselt@syntra-limburg.be
<http://www.syntra-limburg.be>

Advies als zelfstandig journalist nodig?

Heb je vragen rond belastingen, sociale bijdragen, statuten,...? Ondervind je professionele drempels die je vlug uit de weg wil ruimen? Onze VIZO-adviseurs staan je bij met raad en daad. Zij kennen en weten alles van sociale wetgeving, carrièreplanning, bedrijfsbeheer en alle mogelijke vakdomeinen die het verloop van je loopbaan bepalen.

Schrijf nu in!

Kanselarijstraat 19 - 1000 Brussel - Tel 02 227 63 93 - info@vizo.be - www.vizo.be

Instituut voor
Journalistiek

Mens achter het nieuws

Guy Tegenbos: 'Aan mijn intellectuele onafhankelijkheid laat ik niet raken'

Wout Pittoors

Foto: Eric Peusjens

Guy Tegenbos: van politiek woordvoerder tot rots in de journalistieke branding.

"Mijn intellectuele onafhankelijkheid is me heilig. Daar wordt niet aan geraakt, in welke situatie ik me ook bevind". Aan het woord is Guy Tegenbos, die op de Binnenland-redactie van "De Standaard" een meer dan waakzaam oog laat glijden over 's lands sociaal en - hoe zou het ook anders kunnen - politiek gebeuren.

Tegenbos - sinds 1949 onder de mensen - was als student in de politieke en sociale wetenschappen aan de UFSIA en de KUL in 1968 uiterst rijp voor de revolutie. Die predikte actie tegen zowat alles wat met een 'b' begon, van de burgerdemocratie over het beheer van de universiteiten en het beleid van de regering tot en met België als zodanig.

Guy liet zich in die dagen van studentikoze turbulentie niet onbetuigd als medespeler van een groep universitair, die zich duidelijk links profileerde en wou onderzoeken hoe de slogans van de revolutie in concrete maatregelen konden worden omgezet.

Zoals bij zo velen, leidden zijn studies hem niet direct door de poorten van de journalistiek. Hij kwam in een 'belendend perceel' terecht als wetenschappelijk voorlichter aan de UFSIA.

Tegenbos: "In de jaren '70 was het niet echt de gewoonte dat een unief of een hogeschool met de resultaten van het onderzoekswerk systematisch naar buiten trad. Bij de UFSIA werd - zo'n beetje als eerste in Vlaanderen, begonnen met het regelmatig stimuleren van de wetenschappelijke berichtgeving. Destijds werd die vooral door de kranten nogal stiefmoederlijk behandeld."

Guy bleef ongeveer vijf jaar de wetenschappelijke spreekbuis van de UFSIA en toen de juiste politieke wind begon te waaien, verhuisde hij naar het kabinet van CVP-minister Rika De Backer. Daar kreeg hij zowat de rol van "overheidsvoorlichter" toebedeeld. De helpende hand van zijn vriend, zeg maar min-of-meer-mentor Hugo De Ridder was aan die overstap wellicht niet vreemd. Het dient gezegd dat Tegenbos zich in zijn nieuwe functie ontpopte als een zeer bekwaam en vooral zeer "bereikbare" woordvoerder.

De zoveelste regeringswissel deed hem doorschuiven naar het kabinet van wijlen minister Daniël Coens. Daar was men net begonnen

met het fameuze "gelijk leggen van de lat", een in katholieke schoot graag bevestigde uitdrukking waar men in het officiële onderwijs-net nauwelijks kon mee lachen.

Tegenbos: "Het waren spannende dagen voor mij, ook al omdat ik in die functie regelmatig complete dossiers zag voorbyschuiven. Dat van het zo fel bestreden duwvaartkanaal te Oelegem of dat van de Antwerpse Noord-Zuid-verbinding bij voorbeeld. Die dossiers deden mijn journalistieke handen jeuken maar ik moest er wel braaf af blijven. Gelukkig had ik bij het aanvaarden van die job voldoende duidelijk gemaakt dat vijf jaar in die bediening mijn limiet was, en ik heb mijn mannetjes ook aan hun woord gehouden".

Netjes binnen de door hem vastgelegde termijn dook Tegenbos dus op bij De Standaard als redacteur. Dat ontlokte daar nogal wat praatjes en commentaar, maar dat liet hij over zijn rug glijden.

Tegenbos: "Ik heb de directie gezegd, dat ik absoluut wou deelnemen aan het fameuze examen dat De Standaard zo berucht maakte. Van 'kruiwagens' of 'duwtjes in de rug' is dus nooit sprake geweest. Ik slaagde in dat examen en mocht aan de slag bij de krant. Punt en zo was dat. Wel heb ik mijn chefs duidelijk gemaakt dat ik de eerste vijf jaar niet betrokken wenste te worden bij het opvolgen van de onderwijss dossiers. Dat zou ik unfair gevonden hebben; ten opzichte van mijn collega's zou het een al te goedkope manier van concurreren geweest zijn."

Die beperking belette Tegenbos overigens niet om af en toe in andere sectoren met primeurs uit te pakken, die dezelfde collega's terecht jaloers konden maken.

Vandaag kijkt Tegenbos een beetje bekommerd naar de evolutie bij de V.U.M. en luistert kritisch naar de geruchten die omtrent de gezondheid van de onderneming de ronde doen.

"Men vergeet al te vlug dat dit een bedrijf in herstructurering is", zegt hij "en in een dergelijke onderneming vallen er onvermijdelijk klappen. Dat is niet prettig, ook al omdat de V.U.M. blijkbaar met Het Volk en nu ook met Het Nieuwsblad niet aan de veilige kant geraakt. Blijkbaar hebben beide kranten last van het feit dat de markt voor de populaire dagbladen niet stabiel wordt en blijft schommelen. Het effect van de maatregelen die nu door de V.U.M.-leiding genomen worden zal echter eerst over een jaartje voelbaar worden. Kalm blijven zeg ik".

Voor wat het journalistieke beroep in het algemeen betreft blijft hij tamelijk optimistisch. Maar hij gelooft niet dat de toekomst in een doorgedreven specialisatie ligt. "Een journalist moet over voldoende en vooral over voldoende gespreide know how beschikken als hij in de stiel echt sterk wil staan. Slechts met voldoende kennis en know how, zal hij zich terecht als een lid van de vierde macht kunnen beschouwen."

Nemen journalisten de journalistiek te ernstig ?

Het (on)gelijk van Vanspauwen

Paul Huybrechts (*)

Er kwam tot dusver weinig reactie op Bruno Vanspauwens boek over 'De miljoenen van De Morgen'. Paul Huybrechts neemt de handschoen op. Hoe maken we van de journalistiek een werkelijk onontbeerlijke component van de Democratie ?

In zijn boek 'De miljoenen van de Morgen' (Van Halewijck, 2002) citeert Bruno Vanspauwen uitvoerig uit de krant waarvan hij de boeiende geschiedenis vertelt. Als Vanspauwen uitvoerig mag citeren, dan ik in deze bespreking ook. Hier gaan we:

1 § "De journalisten zijn - zoals iedereen in elk bedrijf - in een commerciële strijd verwikkeld, ze spelen daarin een commerciële rol. Zeg dat dan gewoon, in plaats van voortdurend met grote maatschappelijke principes te schermen.

Het klinkt natuurlijk minder nobel en bevolgen, en dat is wellicht ook de reden waarom journalisten ervoor terugdeinzen om dit zo openlijk toe te geven. Maar het schept duidelijkheid naar het publiek toe, en het staat het vervullen van de kerntaak van de journalistiek - het verschaffen van geloofwaardige informatie en heldere duiding, op zich al een maatschappelijke taak - geenszins in de weg.

Integendeel, het is net door de drang om te bewijzen dat journalisten boven of buiten de commercialisering staan, dat ze hun kerntaak verwaarlozen en opofferen aan de ambitie aan te tonen dat ze wel degelijk een maatschappelijke functie hebben, een 'vierde macht' zijn. Daardoor gaan ze snel en gretig oordelen en veroordelen, mensen kwetsen, beledigen of onrechtmatig beschuldigen, collega's uit andere media beschuldigen dat ze hun werk slecht doen, en hun medium inzetten als een instrument om de eigen voorafbepaalde meningen kracht bij te zetten." (p. 370)

2 § "In de loop van de jaren negentig zet zich een evolutie door waarbij een hoofdredacteur eerder wordt beschouwd als een soort 'redacteur van de inhoud', vergelijkbaar met een creatief directeur van een

reclamebureau of een productiedirecteur van een TV station. Journalistiek is met andere woorden geen doel op zich, maar een middel om een ander doel te bereiken: commercieel succes. De journalisten zien natuurlijk hun functie zelf niet zo, zij hameren op hun redactionele onafhankelijkheid en op de deontologie van hun vak, vinden het belangrijk hun meningen over de wereld naar buiten te brengen en een rol te spelen in het 'maatschappelijk debat'. Maar binnenskamers onder de zakenlui van de media (en zelfs onder politici), wordt daarover wel eens denigrerend gedaan: 'Ach, ze moeten hun ei kwijt' ...

Politici, belangengroepen, en andere personen en organisaties nemen de journalistiek veel minder ernstig dan de journalisten zelf. Ze gebruiken de journalisten als distributeurs van wat zij aan het publiek kwijt willen. De media als een vorm van gratis reclame zeg maar - niet voor commerciële producten, maar voor personen, ideeën, standpunten, partijprogramma's. ... In de verkoop van politieke koopwaar vervult de journalistiek de distributiefunctie zoals Delhaize en GB voor commerciële waren.... De media worden gebruikt als reclamekanaal, de journalist als copywriter. Alleen wordt er niet voor betaald zoals consumptiemerken dat plegen te doen". (p.215/217)

3 § "Collier (noot: hoofdredacteur van DM) is eerder het prototype van een conceptueel hoofdredacteur, een professionele 'bladenmaker' eerder dan een intellectueel hoofdredacteur. Hij is vergelijkbaar met de creatief directeur van een reclamebureau. (p.345)

(...) Het is een commerciële, zelfs publicitaire redenering: hoe krijg ik een nieuwsfeit zo goed mogelijk verkocht? Collier zocht naar een idee dat het nieuwsfeit vereenvoudig-

de, dramatiseerde, vanuit een nieuwe verrassende invalshoek benaderde. Net wat reclamemakers doen wanneer ze publieke aandacht willen voor een product". (p.97)

Er kwam tot nog toe weinig reactie van de gevestigde journalistiek op deze stellingen van Bruno Vanspauwen. Is het stilte alom omdat Vanspauwen, weliswaar gedelegeerd-bestuurder van het communicatiebedrijf TBWA/GV Group Belgium, toch maar een 'reclamejongen' is en journalisten zich niet tot een reactie verwaardigen? Of kloppen de theses van Vanspauwen?

Hoe het ook zij, Vanspauwen zou alleszins aan geloofwaardigheid winnen, mocht hij wat minder de persoonlijke behoefte etaleren om zijn gelijk te halen van zijn studiegenoot Yves Desmet. Waar Vanspauwen na zijn studies opportunistisch de reclamewereld instapte, koos Desmet voor een idealistisch engagement in de links-kritische journalistiek. Met zijn boek lijkt Vanspauwen te willen aantonen dat journalisten beter onder ogen kunnen zien dat ze 'ook maar copywriters zijn', dus leden van dezelfde club als de spin-doctors, de publicrelationsverantwoordelijken, de woordvoerders en de reclamejongens.

Kunnen de journalisten leven met een bescheiden rol in wat de Amerikanen steeds meer 'the attention economy' gaan noemen, naar een vorig jaar verschenen boek van Thomas H. Davenport en John C. Beck (in het Nederlands bij uitgeverij Thema)? Ik gebruik hun benadering van het verschijnsel aandacht verder graag, omdat het begrip 'aandacht' het beslag op ieders tijd goed combineert met kwalitatieve componenten zoals betrokkenheid of waardering. Je kan inderdaad in eenzelfde tijdspanne bijna achteloos of zeer geconcentreerd, informatie verbruiken.

Het gevecht om Aandacht

Weinig journalisten zullen moeite hebben met de stelling dat het tot de vakkennis van elke journalist behoort dat hij bij lezers, luisteraars, kijkers en bezoekers aandacht weet te wekken. Dat is steeds moeilijker omdat aandacht een schaars goed is in een omgeving waar informatie en prikkels allerhande overvloedig aanwezig zijn. Mensen 'besteden' hun aandacht, in de bijna geldelijke zin van zuinig spenderen. Wie aandacht wil, moet vaak over de drempel van 'laat me met rust'. Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat liefst 71% van de witteboordwerkers informatie als stresserend ervaart.

Wie nalaat de media en de journalistiek bewust te situeren in die context, kan alleen verliezen van de vele andere spelers die beslag willen leggen op schaarse aandacht. De mechanismen van de aandacht en de verschillende vormen van aandacht zijn in allerlei literatuur al omstandig blootgelegd en bijna elke aandachtsrelatie wordt in de Verenigde Staten continu gemeten. Hoe aandacht werkt en welke behoefte waar in de aandachtspyramide van Abraham Maslow staat, kan iedere journalist beter ook beheersen. Voor getalenteerde bladmakers is die kennis vaak gewoon een explicitering van wat ze elke dag wel weer 'aanvoelen'.

De technieken waarmee goede journalisten, film-, radio- of televisiemakers met 'scripts' de aandacht van de lezers, luisteraars en kijkers trekken en behouden, worden natuurlijk door de hele aandachtsindustrie gebruikt. Bedrijven en producten moeten vandaag de dag 'een goed verhaal' zijn. In die zin is een goed eindredacteur allicht ook een goed creatief directeur van een reclamebureau.

Maar hier duikt toch al een eerste verschil op tussen journalisten en bvb. reclamejongens. Journalisten worden door hun 'klanten' betaald om uit te maken welk nieuws echt relevant is. Een journalist is een 'human attention protector', zeggen Davenport en Beck, hij beschermt de aandacht van zijn klanten tegen nutteloze en foute informatie. Adverteerders betalen journalisten voor de aandacht (het aantal lezers/kijkers) die ze met hun relevante nieuwsselectie, -duiding en -presentatie

aanbrengen voor de boodschappen van de adverteerders. Adverterende bedrijven beschikken dankzij de journalisten, over een doelmatige context voor de boodschappen die hun reclamejongens bedenken.

Een actuele vraag is of de journalisten deze directe en indirecte vergoedingen zullen blijven 'verdienen'. De auteurs van *The Attention Economy* voorspellen provocerend dat het gevecht om de schaarse aandacht van het publiek zo hevig wordt dat de kijkers en lezers straks zelf betaald zullen willen worden voor hun aandacht. Zijn de gratis informatie op internet en de gratis kranten daar een voorbode van?

Journalisten kunnen deze bedreiging maar beter ernstig nemen en er alvast voor zorgen dat ze de wetten van de menselijke aandacht beter blijven beheersen dan de niet-journalistieke spelers. En dat ze de aandachtsbeschermende verwachtingen van hun klanten blijven inlossen.

Het Maatschappelijk Debat

Is met kennis van het aandachtsvak alles gezegd en hoeven de journalisten geen rol in het 'maatschappelijk debat', zoals Vanspauwen het voorstelt? Vanspauwen dwaalt. Het geval van *De Morgen* zoals door Vanspauwen verteld, helpt misschien niet bij deze argumentatie. Hij beweert dat *De Morgen* door radicalistische kritiek tegen het hele bestel "de objectieve bondgenoot was van het Vlaams Blok, en medeverantwoordelijk is voor het succes van deze totalitaire partij" (p.28 en 193). Deze stelling laat ik voor rekening van de auteur. Als er in het verleden door *De Morgen* al fouten zijn gemaakt, laten we dan het kind toch niet met het badwater weggooiën.

Hoe vul je in een omgeving van informatieovervloed, de maatschappelijke roeping van de journalist wél in? Elf September heeft de reflectie daarover in de angelsaksische landen aangezwengeld. Toen na de aanslag op de Twin Towers kritische journalisten in de Verenigde Staten een gebrek aan vaderlandsliefde werd verweten, schreef de Amerikaanse onderzoeksjournalist James Kovach een verhelderend artikel over de onmisbare plaats van 'objectieve journalistiek' in een vrije en democratische samenleving.

Hij ruimt daarin een misverstand uit de weg waartoe sommige betweterige journalisten

zelf bijdragen. Objectiviteit is namelijk nooit een verwezenlijking maar altijd een streven. "Objectiviteit betekent niet dat journalisten onbevooroordeeld zouden zijn, integendeel, het gaat ervan uit dat journalisten bevooroordeeld zijn", stelt Kovach. Niet de journalist is objectief, maar wel de methode die hij gebruikt om waarheid te achterhalen. Deze 'praktische waarheid groeit proteïsch (veelkantig, allerlei gedaanten aannemend) als een stalagtiet in een grot, druppel na druppel'. En dit methodisch streven naar waarheid van de journalist moet vooral transparant zijn, zodat het publiek kan volgen hoe de journalist aan zijn 'proteïsche' waarheid komt, wat zijn (mogelijk geheime) bronnen zijn, enz. Deze transparante journalistiek is een onontbeerlijke component van de Democratie, van een samenleving waarin de lezers, de luisteraars, de kijkers en de bezoekers het laatste woord hebben.

De kwaliteit van dat 'laatste woord' in de maatschappij hangt volgens Kovach dus in grote mate van de journalistiek af. In die zin is het extra verontrustend dat het met de reputatie van de journalisten bij het publiek dramatisch is gesteld. Na Elf September is 49% van de Amerikanen (dat is 10 punten meer dan voorjaar vorig jaar, en 27 punten meer dan twee jaar geleden), van mening dat hun First Amendment teveel vrijheid van meningsuiting en persvrijheid waarborgt. En blijkens prof. Elchardus of de jongste Vlaamse Stavaria over milieubeoordeling hecht geen 20% van het publiek nog geloof aan wat de kranten zeggen. Laten we de journalistiek dus meer dan ooit ernstig nemen.

MEER: Het Amerikaanse management consultancy bedrijf Accenture bouwde een website rond de ideeën in *The Attention Economy*: www.attentionbook.com, waar een test je o.m. het verschil leert begrijpen tussen tijd en aandacht. Het artikel van Bill Kovach - een aanrader - vindt u op www.icij.org. De enquête over de vrijheid van meningsuiting is te lezen op www.freedomforum.org.

(*) Paul Huybrechts was journalist bij *De Morgen* en *De Financieel-Economische Tijd* van 1979 tot 1990 en nadien tot eind 2001 Directeur van Uitgeversbedrijf Tijd.

Nieuws van de verenigingen

Verkiezingen VVJ-redactie-afgevaardigden in de week van 4 tot 8 november

Het VVJ-secretariaat organiseert in de week van 4 tot 8 november op alle Vlaamse redacties verkiezingen van redactie-afgevaardigden voor de VVJ. Dat heeft de Raad van Bestuur van de VVJ afgelopen woensdag beslist. Alle redacties zijn betrokken: die van kranten, magazines, audiovisuele en elektronische media. De te verkiezen 'RA's' moeten een brugfunctie vervullen tussen hun redactie en de Journalistenbond (VVJ/AVBB).

Voor elke redactie wordt een effectieve en een plaatsvervangende redactie-afgevaardigde voorzien. Redacties met meer dan 50 beroepsjournalisten die lid zijn van de VVJ, kunnen twee effectieve en twee plaatsvervangende RA's verkiezen.

Voor diverse redacties zijn reeds kandidaturen binnen gekomen. Voor andere nog niet. Zich kandidaat stellen kan nog steeds, en dit tot 20 september e.k., bij pol.deltour@journalist.be of via postbrief

naar VVJ, Résidence Palace blok C, Wetstraat 155 te 1040 Brussel. In enkele bedrijfsCAO's wordt de VVJ-redactie-afgevaardigde formeel als gesprekspartner van de bedrijfsdirectie erkend. In andere bedrijven is dat feitelijk het geval.

Overigens vinden in februari van volgend jaar nog verkiezingen plaats: die van een nieuwe Raad van Bestuur van de VVJ (en in het spoor hiervan van de AVBB). Op de jongste bestuursvergadering van afgelopen woensdag drukte VVJ-voorzitter Luc Standaert de hoop uit dat zich meerdere valabele kandidaten zouden aanmelden.

Aan de verkiezingen kunnen alle leden deelnemen. De VVJ-Raad omvat minstens zeven leden, die volgens de statuten maximaal gespreid zijn over de diverse sectoren en regio's van het Vlaamse medialandschap. (PD)

AJP start project 'Journalistes en classe'

De Franstalige tegenhanger van de VVJ, de Association des Journalistes Professionnels (AJP), is gestart met een project 'Journalistes en classe'. Het doelpubliek zijn alle leraren uit het lager, middelbaar en hoger onderwijs in de Franse Gemeenschap. Zij krijgen de kans een journalist uit te nodigen naar hun klas, teneinde een of ander onderwerp in verband met media of journalistiek uit te diepen. Dat kan gaan van uiteenzettingen over het medialand-

schap of het beroep van journalist over het uitspitten van een actualiteitsthema tot het leren opzetten van een eigen schooltijdschrift. Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door de Franse Gemeenschapsoverheid. Ook aan Vlaamse kant is er af en toe sprake van een modus 'media-opleiding' te introduceren in het onderwijs.

Meer info op www.jec.be of op tel.nr. 02/235.22.75. (PD)

Horzels in de pers

Als het omweert boven de Verenigde Staten, worden Europeanen geplaagd door dondervliegjes. Dat geldt ook voor de media. En daarmee is het in de States slecht gesteld, meent Russel Baker in The New York Review of Books, waarin hij vijf recente publicaties over de media bespreekt. Er zijn geen uitgevers meer. Mediabedrijven worden geleid door 'erwtjestellers', CEO's die alleen maar oog hebben voor winstcijfers. In plaats van hun nieuwsredacties te stimuleren om kwalitatief hoogstaand werk af te leveren. Dit is niet goed voor de media. Lezers herkennen hun vertrouwde krantje niet meer. Nog beangstiger is dat de media zich tegenwoordig in hoofdzaak beperken tot verslaggeving over de brandweer die een verdwaalde kat uit een boom moet redden en andere prullaria. De media staan niet kritisch meer tegenover de gespiede praat van president Bush jr. En dat is niet goed voor de democratie. De pers verliest zijn functie als waakhond van de democratie.

Marvin Kalb, een veteraan van de Amerikaanse journalistiek, is al evenmin tevreden in zijn 'The Rise of the New News'. De eigenlijke berichtgeving maakt plaats voor het beeld. Nieuws is slechts datge-

ne waarover beelden bestaan, ook al hebben die geen enkele meerwaarde.

Ook John Jansen van Galen publiceerde onlangs in Vrij Nederland een kritische bijdrage over de 'journalistieke sprinkhanenplaag'. Naar aanleiding van de zaak-Fortuyn zijn bij onze noorderburen een aantal grieven over de pers verwoord. Journalisten zijn een wezenlijk onderdeel van het politieke establishment. Ze hebben geen flauw idee van wat er onder de mensen leeft. De auteur relativeert deze publieke stellingen. Maar hij stelt wel dat journalisten toch iets moeten gaan doen aan hun zelfgenoegzaamheid. "Journalisten eisen voortdurend op hoge toon van allerlei instanties openheid en 'maatschappelijk ondernemen'. Ze zien zichzelf aan als hoeders van de democratie. Dat zij zelf ervaren worden als brutale betweters, eigen meester niemand's knecht, en ook aan niemand verantwoording verschuldigd zijn, beginnen ze pas nu echt te beseffen. Enfin, misschien is dat dan een winstpunt van de fortuynse beroerten: de democratisering van de journalistiek."

Jan Willems

Onder embargo

Onder embargo

Luc Demullier, voor enkele maanden nog hoofdredacteur van Het Volk en sindsdien medewerker van de CD&V-fractie in de Senaat, keert alweer terug naar de journalistiek. Hij gaat aan de slag als eindredacteur bij Gazet van Antwerpen. ●●● Daar vervangt hij Filip Marsboom, die een nieuw Antwerps stadsmagazine gaat coördineren dat binnen afzienbare tijd bij de Gazet verschijnt. ●●● Bij Plus Magazine, allicht nog altijd beter gekend onder zijn vroegere titel Onze Tijd/Notre Temps, is hoofdredactrice Chantal Nijssen opgezegd. Plus Magazine wordt uitgegeven door de Franse persgroep Bayard Presse in een joint venture met Roularta. Chantal Nijssen was 14 jaar lang hoofdredactrice van Onze Tijd/Plus Magazine. ●●● Koen Clement, sinds kort de algemeen directeur van Uitgeverij Sparta, krijgt daar het rijk voor zich alleen. Els Van den Abeele verlaat Sparta als 'directeur van de redacties' (Dag Allemaal, TV-Familie). ●●● Els Van den Abeele zal wel nog op zelfstandige basis met Sparta meewerken, zoals dat dan heet. ●●● Alain Vanbuyten, journalistiek actief geweest bij achtereenvolgens Het Volk, Belga en De Huisarts, is momenteel te contacteren bij Caritas. Als woordvoerder dan. ●●● De VRT heeft nu ook voor haar televisienieuws het cheffennapparaat op punt gesteld. Algemeen hoofdredacteur TV-nieuws is zoals bekend Leo De Bock, chef-Journaal blijft Jan Ouvry, chef-Ter Zake is Kris Hoflack geworden, chef-De Zevende Dag blijft Flip Feyten, en chef Koppen is nu definitief Björn Soenens. Dirk Tieleman, de ex-chef Koppen, zal als adviseur de kwaliteit van de tv-magazines bewaken en leidt voortaan de nieuwkomers op. ●●● Bij VTM dan weer zal Dirk Abrams niet langer commentaar leveren bij voetbalwedstrijden. Daar ging een zwaar incident binnen de commerciële omroep aan vooraf. ●●● De aanleiding was een typische Luc Alloo-reportage, uitgezonden op VTM, waaruit bleek dat enkele voetballers Abrams de slechtste voetbalcommentator van Vlaanderen vonden... ●●● Voor de agenda's: op woensdag 16 oktober organiseert onze eigenste VJ een debat over 'nieuwe media en journalistieke auteursrechten'. Hoe zit dat nu eigenlijk met MediaArgus? Kan een uitgever zijn redacteurs en fotografen zomaar dwingen al hun auteursrechten aan hem af te staan? We debatteren met vertegenwoordigers van de VJ, de JAM en de werkgevers. Plaats van de afspraak: Résidence Palace, conferentiezaal Polak. ●●● Steek uw agenda's nog niet weg: de MediaAcademie van De Persgroep start met een boeiende reeks voordrachten over pers en journalistiek. 'Medialounge' heet het initiatief, en als eerste spreker is, op donderdag 19 september om 11 uur, NRC-essayist Paul Scheffer aan de beurt. Later op de agenda staan NOS-sportjournalist Mart Smeets (16/10), federaal premier Guy Verhofstadt (over 'Pers en Politiek', 12/11), en magazinemaker Robert Fiess (5/12). Info bij iny.cleeren@persgroep.be of op tel.nr. 02/454.23.71. ●●● Nog voordrachten: Erasmus Hogeschool Brussel organiseert in het voorjaar 2003 vijf 'mastertrainingen' rond journalistiek schrijven. Er zijn uiteenzettingen voorzien van René De Bok (De Standaard), Bernard Dewulf (De Morgen), Frederik Marain (Planet Internet), Hans Wammes (NRC) en Kristien Hemmerechts (auteur). Informatie hierover bij Taalkunde@ehb.be of op tel.nr. 02/230.12.60. ●●● For something completely different: wie zich mét pagadders eens lekker wil ontspannen, moet op zaterdag 28 september vanaf 10 uur in het pretpark Six Flags (het vroegere Walibi, vlak over de taalgrens in Waver) zijn. De afdeling Brussel-Brabant van onze eigenste AVBB organiseert er een gezinsdag. Gratis bovendien, althans voor wie zich tijdig inschrijft. Info bij Robert Vanden Brugge: rvdbphoto@skynet.be of tel.nr. 02/235.22.67. ●●● Justitiejournalist Luk van Eylen verlaat De Standaard en gaat aan de slag bij de Juristenkrant. Daar vervangt hij Flip Voets (zie pagina 12) als eindredacteur.

	Voor de Dienst Communicatie zoeken wij een
	<h3>MEDEWERKER PERSDIENST (M/V)</h3> <p>ONDERWIJS- EN WETENSCHAPSCOMMUNICATIE GRAAD 7 - VB/A/2002/37/W</p>
	<p>Doel van de functie</p> <p>Inhoudelijke en organisatorische ondersteuning bieden bij de verdere uitbouw van de K.U.Leuven-persrelaties, onder coördinatie van de persverantwoordelijke. In het bijzonder instaan voor de communicatie over onderwijs en wetenschappen.</p>
	<p>Opdrachten</p> <ul style="list-style-type: none"> Opstellen van persberichten over onderwijs en over humane, exacte en biomedische wetenschappen Verzamelen van informatie over onderzoeksprojecten en -resultaten en die vertalen naar het grote publiek Opstarten van nieuwe initiatieven rond onderwijs- en wetenschapscommunicatie Meewerken aan vaste opdrachten binnen de persdienst van de K.U.Leuven: optreden als tussenpersoon bij persvragen, organiseren van persconferenties, meewerken aan de redactie van de E-Nieuwsbrief,...
	<p>Profiel</p> <ul style="list-style-type: none"> Kandidaten hebben een universitair diploma of zijn door ervaring van gelijkwaardig niveau. U beschikt over minstens een aantal jaren relevante professionele ervaring, ervaring in de journalistiek strekt tot aanbeveling. U hebt een grondige kennis van het Nederlands en spreekt ook Frans en Engels. U communiceert vlot, zowel mondeling als schriftelijk. U heeft een brede algemene kennis, met uitgesproken interesse voor onderwijs en wetenschappen. U bent stressbestendig en kunt werken tegen strakke deadlines. U werkt graag in teamverband en bent flexibel. U bent in staat op korte termijn uiteenlopende dossiers te behandelen.
	<p>Selectieproeven</p> <ul style="list-style-type: none"> Preselectie op basis van elementen uit het profiel. De sollicitatiegesprekken vinden plaats op 2 oktober 2002.
<p>Wij bieden</p> <p>Een voltijdse tewerkstelling voor onbepaalde duur</p>	
<p>Hoe solliciteren?</p> <p>Interesse? Stuur dan uw gemotiveerde sollicitatie met curriculum vitae naar de Personeelsdienst K.U.Leuven ter attentie van Ilse Vanwezer, personeelsconsulent, Parijsstraat 72 b te 3000 Leuven, tel. 016/32 83 30, fax 016/32 83 10. E-mail: Ilse.Vanwezer@pers.kuleuven.ac.be De kandidaturen moeten binnen zijn op de Personeelsdienst K.U.Leuven uiterlijk op 20 september 2002. Inzake rekrutering en aanwerving voert de K.U.Leuven een gelijke kansenbeleid.</p>	

Nieuwe Gids van de Vlaamse overheid

De achtste editie van de *Gids van de Vlaamse overheid* telt 448 pagina's en maakt u wegwijs in de structuur en de organisatie van :

- het Vlaams Parlement
- de Vlaamse regering
- het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
- de Vlaamse openbare en wetenschappelijke instellingen
- de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel.

Bestel hem door overschrijving van 4 euro per exemplaar op rekeningnummer 091-2201002-04 van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1000 Brussel, met vermelding "2002001".

U kunt de meest actuele gegevens ook raadplegen op www.vlaanderen.be/adressen en met wegwijsvragen over de Vlaamse overheid kunt u elke werkdag van 9 tot 19 uur ook terecht bij de Vlaamse Infolijn op 0800 - 3 02 01.

